

Załącznik
do uchwały Nr XXIII.239.2012
Rady Powiatu Elckiego
z dnia 30 sierpnia 2012 r.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2012 - 2014

I. WSTĘP

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 180 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Jak wynika z obowiązującego obecnie stanu prawnego, systemem pieczy zastępczej nazywamy zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. W powiecie ełckim funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. W celu usprawnienia realizacji zadań nałożonych ww. ustawą oraz pozyskania środków z zewnątrz należało przystąpić do opracowania i realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014.

Powiat Ełcki dąży do rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, co służyć ma docelowo zmniejszeniu liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnych formach opieki. W Programie wskazano zatem na konieczność podjęcia działań rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także utrzymujących poziom świadczonych usług przez instytucjonalną pieczę zastępczą funkcjonującą na terenie powiatu. Program jest zbieżny z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2003-2015.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU:

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.);
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka;
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1592 z późn. zm.);
- 4) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, z późn. zm);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 292, poz. 1720)

II. DIAGNOZA RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE EŁCKIM

1. Rodzina piecza zastępcza

Rodzina piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym wyjściem jest

zapewnienie mu opieki rodzinnej w rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 r. ż, ale również, w wyniku zmiany sytuacji prawnej (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

Jeśli rodzice biologiczni nie mogą wypełniać wobec swego dziecka funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona lub zawieszona. Najczęściej do rodziny zastępczej trafiają dzieci rodziców o ograniczonej i zawieszanej władzy rodzicielskiej. **Wg danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej w chwili obecnej na terenie powiatu ełckiego jest 59 rodzin biologicznych, gdzie występuje zagrożenie ograniczenia władzy rodzicielskiej poprzez umieszczenie dzieci w opiece zastępczej. W rodzinach tych przebywa łącznie 114 dzieci. Nadzorem kuratora rodzinnego nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej objętych jest 136 rodzin, w których przebywa łącznie 302 dzieci. Należy liczyć się z tym, że dla części z małoletnich trzeba będzie w najbliższym czasie znaleźć opiekę w rodzinach zastępczych.**

Jak wynika z zebranych poniżej danych, na terenie naszego powiatu zdecydowaną większość stanowiły i stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, tj. rodziny, w których opiekunami dzieci są dziadkowie, wujostwo bądź rodzeństwo, następnie rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem i rodziny zawodowe. Od dnia 01.01.2012 r. w związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziną zastępczą spokrewnioną zostaną jedynie wstępni lub rodzeństwo dziecka. Natomiast rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem stają się rodzinami zastępczymi niezawodowymi.

Tabela I: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci wg stanu na 31 grudnia 2009 r.

Nazwa	Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem	Rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem w tym:			Razem
			wielodzietne	specjalistyczne	o charakterze pogotowia rodzinnego	
Liczba rodzin zastępczych	144	19	4	-	1	168
Liczba dzieci w nich przebywających	181	47	23	-	5	256

Tabela II: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci wg stanu na 31 grudnia 2010r.

Nazwa	Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem	Rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem w tym:			Razem
			wielodzietne	specjalistyczne	o charakterze pogotowia rodzinnego	
Liczba rodzin zastępczych	131	16	4	-	1	152
Liczba dzieci w nich przebywających	174	42	24	-	2	242

Tabela III: Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci wg stanu na 31 grudnia 2011r.

Nazwa	Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	Rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem	Rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem w tym:			Razem
			wielodzietne	specjalistyczne	o charakterze pogotowia rodzinnego	
Liczba rodzin zastępczych	131	20	5	-	1	157
Liczba dzieci w nich przebywających	170	58	31	-	4	263

2. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Na terenie powiatu ełckiego funkcjonuje niepubliczna placówka wielofunkcyjna – Dom św. Faustyny Pomocna Dłoń Caritas Diecezji Ełckiej oraz 3 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego: w Ełku przy ul. Grajewskiej 9, w Ełku przy ul. Dąbrowskiej 7 oraz w Starych Juchach. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. w instytucjonalnych formach opieki zastępczej na terenie powiatu ełckiego przebywało łącznie 89 dzieci, w tym 22 w placówkach typu rodzinnego.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych w okresie 4 lat od dnia wejścia jej w życie, tj. od dnia 1 stycznia 2012 r., mogą być umieszczane dzieci powyżej 7. roku życia. (przebywać w tych placówkach będą mogły w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2019 r.). Po upływie tego okresu w placówkach będą mogły przebywać jedynie dzieci powyżej 10. roku życia. Umieszczanie dzieci poniżej tego wieku będzie możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach, szczególnie gdy przemawiać za tym będzie stan ich zdrowia lub dotyczyć to będzie rodzeństwa. W związku z powyższym zasadny jest rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, która będzie mogła być sprawowana wobec młodszych dzieci w przypadku niemożności zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców. W chwili obecnej w placówce opiekuńczo-wychowawczej przebywa 3 dzieci poniżej 7 roku życia.

Analizując dane dotyczące liczby dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej można stwierdzić, że w przypadku placówek typu rodzinnego liczby te pozostają w zasadzie na podobnym poziomie. W placówkach rodzinnych przebywa na ogół maksymalna dopuszczalna w regulaminie liczba dzieci. Wzrasta natomiast liczba dzieci przebywających w placówce socjalizacyjnej. Spowodowane jest to dużą liczbą postanowień sądowych o umieszczeniu w pieczy zastępczej dzieci nastoletnich, które mają już za sobą konflikt z prawem, a często toczy się wobec nich postępowanie o demoralizację. Rodziny zastępcze oraz dyrektorzy placówek rodzinnych kategorycznie odmawiają przyjęcia takich dzieci, dlatego też trafiają one do placówki socjalizacyjnej.

Tabela IV: Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2009 – 2011

Typ placówki	Liczba dzieci wg stanu na 31 grudnia 2009	Liczba dzieci wg stanu na 31 grudnia 2010	Liczba dzieci wg stanu na 31 grudnia 2011
Placówka wielofunkcyjna Dom św. Faustyny Pomocna Dłoń	54	61	67
Placówki typu rodzinnego	23	21	22

3. Osoby usamodzielniane.

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiającą młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

II. PROGNOZOWANIE 3 – LETNICH DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE EŁCKIM

Spełniając wymagania określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej starosta wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora pieczy zastępczej. W związku z powyższym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie dokonano zmiany w regulaminie organizacyjnym i utworzono w jego strukturze zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej. Do ww. zespołu zamierza się systematycznie zatrudniać specjalistyczna kadra.

Na dzień 1 stycznia 2012 r. 61 rodzin zastępczych nie ma 3 letniego okresu doświadczenia w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej. W związku z powyższym oraz z uwagi na to, że w ciągu roku 2012 powstaną kolejne rodziny zastępcze bez doświadczenia, powinno się zatrudnić 3 koordynatorów pieczy zastępczej. Z uwagi na ograniczone możliwości finansowe Powiatu planuje się zatrudnienie od 1 lipca 2012 roku 1 koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W związku z zapisem art. 231 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w okresie 4 lat od dnia jej wejścia w życie mogą być umieszczane w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dzieci powyżej 7 roku życia. Należy więc podjąć działania w celu pozyskania nowych niezawodowych/ zawodowych rodzin zastępczych, aby mieć możliwość zapewnienia opieki dzieciom zgodnie z potrzebami. W obecnej perspektywie prognozowania należy utrzymać standard opieki wychowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz dążyć do osiągnięcia kolejnego standardu, gdy statutowa liczba wychowanków w placówce socjalizacyjnej w roku 2021 ma wynosić 14 wychowanków.

III. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki i wychowania przez rodziców, poprzez organizowanie i prowadzenie pieczy zastępczej w powiecie ełckim, zgodnie z potrzebami.

1. Cel szczegółowy nr 1 – Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w powiecie ełckim

Zakłada się pozyskiwanie kandydatów na niezawodowe oraz zawodowe rodziny zastępcze oraz objęcie ich specjalistycznymi szkoleniami oraz wsparciem. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej winno być ostatecznością i działaniu temu towarzyszyć ma przyjęcie zasady zapewnienia dziecku najlepszych warunków rozwojowych, które mogą zagwarantować rodziny zastępcze. Towarzyszyć temu ma przyjęcie zasady zapewnienia dziecku najlepszych warunków rozwojowych, które mogą zagwarantować rodziny zastępcze.

Proponowane działania:

- prowadzenie kampanii promującej idee rodzicielstwa zastępczego;

- prowadzenie procesu diagnostyczno-konsultacyjno-kwalifikacyjnego kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- ustalenie rocznych limitów zawodowych rodzin zastępczych w powiecie ełckim;
- systematyczna współpraca z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, asystentami rodzinnymi, placówkami edukacyjnymi, specjalistycznymi, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną.

Przewidywany rezultat:

- pozyskani i przygotowani kandydaci do pełnienia funkcji niezawodowej/zawodowej rodziny zastępczej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Wskaźnik/miernik:

- liczba pozyskanych kandydatów w roku 2012, 2013, 2014;
- liczba kandydatów, którzy otrzymali kwalifikacje do pełnienia funkcji niezawodowej/zawodowej rodziny zastępczej w poszczególnych latach;
- ustalony limit rodzin zawodowych na rok 2012, 2013, 2014;
- liczba zawodowych rodzin zastępczych w roku 2012, 2013, 2014;

2. Cel szczegółowy nr 2 – Wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie ełckim

Proponowane działania:

- przygotowanie bazy do pracy „Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej” (zapewnienie pomieszczeń, wyposażenia);
- zatrudnienie kadry do pracy w „Zespole ds. rodzinnej pieczy zastępczej”- psycholog, pedagog, prawnik – na umowę – zlecenie; 3 koordynatorów pieczy zastępczej (w roku 2012 jeden koordynator zatrudniony na umowę o pracę od 1 lipca);
- doskonalenie zawodowe kadry pieczy zastępczej poprzez udział w szkoleniach, konferencjach, ukończenie studiów podyplomowych, samokształcenie;
- systematyczna współpraca z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, asystentami rodzinnymi, placówkami edukacyjnymi, specjalistycznymi, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną;
- zlecanie organizacjom pozarządowym lub innym podmiotom zadań z zakresu pieczy zastępczej (szkolenia rodzin zastępczych i kandydatów na rodziców zastępczych);
- podnoszenie jakości usług i warunków bytowych w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, oraz spokrewnionych;
- wypłacanie świadczeń: rodzinom niezawodowych, zawodowych, oraz spokrewnionym.

Przewidywany rezultat:

- infrastruktura oraz zasoby ludzkie na rzecz pieczy zastępczej w powiecie ełckim adekwatne do zdiagnozowanych potrzeb;
- poszerzenie przez rodziny: niezawodowe, zawodowe i spokrewnione umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz umiejętności wspierających dzieci w rozwoju;
- rodziny zastępcze radzą sobie z wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Wskaźnik/miernik:

- powołanie „Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej”;
- liczba osób zatrudnionych w „Zespole ds. rodzinnej pieczy zastępczej”;
- liczba pracowników „Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej” podnoszących swoje kwalifikacje;

- liczba zadań zleconych organizacjom pozarządowym;
- utrzymany standard opieki i wychowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczej;
- liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2012, 2013, 2014;
- liczba rodzin: niezawodowych, zawodowych i spokrewnionych uczestniczących w szkoleniach;
- wydatkowana kwota na świadczenia dla rodzin zastępczych w roku 2012, 2013, 2014.

3. Cel szczegółowy nr 3:

Jak najszybszy powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych oraz umieszczenie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną w rodzinach adopcyjnych

Proponowane działania:

- współpraca z asystentami rodziny pracującymi z rodzicami biologicznymi dzieci przebywających w różnych formach pieczy zastępczej celem jak najszybszego i trwałego wyeliminowania przyczyn, które spowodowały umieszczenie dzieci w opiece zastępczej;
- przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą planu pomocy dziecku;
- podejmowanie w porozumieniu z asystentami rodziny działań mających na celu uregulowanie sytuacji prawnej dzieci w sytuacji, kiedy nie ma możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

Przewidywany rezultat:

- wyeliminowanie przyczyn, które spowodowały umieszczenie dzieci w opiece zastępczej i powrót dzieci pod opiekę rodziców biologicznych;
- umieszczanie jak największej dzieci z uregulowaną sytuacją prawną w rodzinach adopcyjnych.

Wskaźnik/miernik:

- liczba dzieci powracających do środowiska rodzinnego;
- liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umieszczona w rodzinach adopcyjnych.

4. Cel szczegółowy nr 4:

Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków pieczy zastępczej

Osoby usamodzielniające się w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) zazwyczaj nie mogą liczyć na wsparcie ze strony swoich rodzin biologicznych. Dlatego też ważnym zadaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku jest wspieranie młodych osób, które opuszczają rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne w zakresie procesu usamodzielnienia poprzez m.in. pomoc w uzyskaniu wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, a także wsparcie finansowe i rzeczowe. Działania te, w zależności od potrzeb osoby usamodzielnianej, powinny również polegać na aktywizowaniu jej do uczestnictwa w życiu społecznym czy też w podejmowaniu działań na rzecz konstruktywnych zmian w swoim życiu.

Proponowane działania:

- wczesne przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do usamodzielnienia;
- wsparcie wychowanków w doskonaleniu umiejętności prospołecznych oraz aktywnego

- poruszania się na rynku pracy;
- współpraca z instytucjami w celu pozyskania mieszkań dla usamodzielnianych wychowanków;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi wspierającymi wychowanków pieczy zastępczej;
- przyznawanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnianie i zagospodarowanie.

Przewidywany rezultat:

- usamodzielniani wychowankowie przygotowani do startu w dorosłość.

Wskaźnik/miernik:

- liczba wychowanków uczestniczących w proponowanych formach wsparcia podnoszących umiejętności prospołeczne i zawodowe;
- liczba wychowanków, których wsparto w pozyskaniu lokalu;
- liczba wychowanków, którzy otrzymali wsparcie z organizacji pozarządowych;
- liczba wychowanków otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, pomoc rzeczową;
- wydatkowana kwota na świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w roku 2012, 2013, 2014.

IV. PROJEKTOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU:

1. Samorząd województwa
2. Samorząd powiatu
3. Samorząd gminy
4. Administracja rządowa (Ministerstwo, Wojewoda)
5. Organizacje pozarządowe
6. Środki zewnętrzne

V. SPOSÓB MONITOROWANIA PROGRAMU:

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku

Monitorowanie „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ełckim na lata 2012–2014” odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji kierunków działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.